

ДО ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодні економічні відносини у вищій освіті нашої держави пов'язані з трансформаційними процесами, важливою метою яких є створення і підвищення ефективності роботи ринку освітніх послуг. Освіта розвивається у взаємозв'язку з євроінтеграційними та глобалізаційними трендами. Поширення інформаційних технологій та засобів телекомунікації, інтеграція освіти, науки і виробництва, залежність від світових процесів, конкуренція між освітніми закладами, виникнення сучасних наддержавних освітніх форм, екосистем, моделей, громад потребують зміни пріоритетів у цій сфері та відповідно суттєвих змін у фінансуванні галузі.

Рівень розвитку освітньої системи країни є одним з ключових індикаторів, за яким визначається індекс глобальної конкурентоспроможності, а фінансові вкладення в освіту є найважливішими інвестиціями в людський капітал.

Для вивчення теоретичних засад підвищення ефективності фінансування освіти як вектора соціально-культурної (гуманітарної) функції держави в умовах глобалізації вважаємо необхідним дослідити економічну сутність та загальну характеристику понять «освіта» з одного боку та «ефективність фінансування» – з іншого. Як зазначає Л. В. Лисяк, «у науковій літературі термін «ефективність» має два значення. По-перше, він тлумачиться як результат діяльності через показник співвідношення між здійсненими витратами і одержаними вигодами. При такому підході оцінюється ефективність державної установи, тобто досягнення максимальних результатів за якомога менших витрат адміністративних зусиль і фінансових ресурсів (здатність організації забезпечувати суспільство благами і послугами за мінімальних витрат коштів, часу, трудомісткості). По-друге, «ефективність» розглядається як визначення обсягу ресурсів, що потрібно витратити для досягнення певної мети» [1, с. 520-521]. За висловлюванням Г. Саймона «у широкому розумінні діяти ефективно» означає використовувати найкоротший спосіб і найдешевші засоби для досягнення бажаних цілей [Цит. за: 1, с. 545].

Під час оцінки ефективності фінансування вищої освіти, ми вважаємо, необхідно проаналізувати джерела, форми та способи фінансування вищої освіти, оцінити ефективність залучення фінансування через партнерство освіти та бізнесу та дослідити фінансування нових сучасних наддержавних освітніх форм, екосистем, моделей, громад.

Серед особливостей фінансування вищої освіти в умовах глобалізації слід виокремити роль інвестицій як інструменту підвищення ефективності фінансування освіти. У період

формування новітніх наддержавних освітніх моделей, інститутів, фондів, платформ тощо інструменти та механізми фінансування освіти мають бути адаптовані до нових умов. Інвестиції можуть стати найвагомішим фінансовим інструментом удосконалення фінансування вищої освіти України в контексті сучасних глобалізаційних змін.

Як відомо, за офіційними даними ЮНЕСКО, річні бюджетні витрати на студента в Україні значно нижчі за аналогічні показники більшості держав Європи. При цьому реальне фінансування вищої освіти в нашій країні в останні роки зменшується. Головним напрямом фінансової політики у сфері освіти на найближчий час має бути підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Паралельно є необхідність дослідження шляхів підвищення ефективності фінансування та створення додаткових інструментів фінансування з позиції країни-учасниці світової спільноти.

Отже, все більшої актуальності набувають питання підвищення ефективності фінансування освіти взагалі і, зокрема, вищої освіти. Серед найбільш болючих проблем – загальний обсяг фінансування галузі, нерелевантний розподіл бюджетного фінансування за рівнями освіти та між вищими навчальними закладами, потреба модернізації застарілого механізму бюджетного фінансування вищої освіти і адаптація моделі фінансування до новітніх освітніх форм.

В умовах глобалізації вища освіта вже не може обмежуватись підготовкою вузьких фахівців для місцевого чи національного ринку праці, адже для студентів відкриті майже всі знання завдяки мережі інтернет та сучасним засобам комунікацій. Тому вищі навчальні заклади мають розвиватися та долучатися до глобальних платформ та інститутів, нових моделей. Ці зміни потребують адаптації управління та фінансового забезпечення, вирішення проблеми підвищення ефективності фінансування галузі. Крім загальних понять для вивчення теоретичних засад підвищення ефективності фінансування освіти доцільно дослідити механізми фінансування вищих навчальних закладів різних форм власності та звернути увагу на інвестування вищої освіти в умовах глобалізації на прикладі іноземного досвіду та кращих світових практик.

За умови професійної конкурентоспроможності навчальних закладів, відкритості до нових інструментів та механізмів фінансування, їх готовності до співпраці з бізнесом, толерантності та інтернаціоналізації навчальні заклади залишаться успішними й затребуваними установами в майбутньому.

Література:

1. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України: монографія / Л.В.Лисяк. – К.: ДННУ АФУ, 2009. – 600 с.